

De grens tussen architectuur en sculptuur

Glasobject metafoor van ruimtebeleving

Architect en glaskunstenaar Han de Kluijver vergelijkt de creatieve processen en de mogelijkheden en beperkingen van beide disciplines aan de hand van een essentieel materiaal: glas. Met zijn nieuwste glasobjecten laat hij zien dat de grens tussen architectuur en sculptuur minder scherp is dan dikwijls wordt aangenomen.

VREEMD GAAN

Architectuur draait volgens de Romeinse architect Vitruvius om een balans tussen schoonheid, stevigheid en bruikbaarheid. De twee laatstgenoemde begrippen behoren tot het domein van de techniek, terwijl schoonheid vooral verbonden is met de kunsten. Voor architecten kan het heel nuttig zijn zich artistiek te uiten in een ander medium. Zowel beeldend kunstenaars als architecten die zich aan de experimentele kant van hun vakgebied bevinden, willen een gevoel oproepen en mensen raken. Architectuur kan echter geen fictie zijn, kunst kan dat wel: Anders dan in beeldende kunst is functionaliteit in de architectuur en kennis van constructie, materialen en detaillering van cruciaal belang. Een gebouw is plaatsgebonden en moet voldoen aan de wensen en gebruikseisen van de opdrachtgever.

In de architectuur wordt glas toegepast om licht in een gebouw toe te laten, de omgeving van een gebouw te weerspiegelen, de illusie van ruimte te creëren en ruimtes visueel te verbinden. De relatie tussen glas en architectuur gaat veel verder dan louter de toepassing van het materiaal. Met glas kan men architectonische ruimtes scheppen.

Het lange proces van ontwerp tot realisatie van een bouwwerk en de vele mogelijkheden bij de toepassing van glas in de architectuur waren voor mij redenen om zelf met glas te gaan werken. Ik ben begonnen met glasblazen, maar om dat goed te beheersen, moet je veel oefenen. Voor

mij was het vooral belangrijk vormstudies te doen, die ik in de architectuur zou kunnen extrapoleren. Daarom ben ik overgestapt op glasgieten.

Idee is de grondslag

Wat in het ontwerpproces voorop staat, is de idee, de grondslag voor een project. De ontwerper moet trachten zo blanco mogelijk te beginnen, opdat nieuwe ideeën zich kunnen vormen, niet alleen rationeel, maar ook intuïtief. Scheppende ideeën roepen associaties op met van alles, met de stad, het landschap, de constructie, maar ook met volume, spel, lichtinval, materiaal en afwerking. Het ontwerpproces vraagt om een specifieke attitude en een bepaalde bezetenheid. Wie zich die houding eenmaal heeft eigen gemaakt, kan

zowel objecten ontwerpen als gebouwen of zelfs een deel van een stad.

De uitwerking van de idee tot ruimtelijk ontwerp is een proces dat zeer strak is gebonden aan wensen, eisen en voorschriften. Daarmee zijn de creativiteit en de inventiviteit van de architect slechts in bepaalde fasen van het ontwerpproces cruciaal.

Vergelijkbaar proces

Ook in de (glas)kunst begint het met de idee en het intuïtief zoeken naar de juiste vormen. Na talloze schetsen vormt zich een beeld dat in een model kan worden vastgelegd. Net als in de architectuur zijn er tijdens het vervaardigen van dat model dus nog allerlei veranderingen en verbeteringen aan het ontwerp mogelijk. Van het definitieve model wordt een mal gemaakt, en met het gieten neemt het glas vorm en structuur van de mal over. Het gegoten glasobject is, net als een architectonische schepping, een onveranderlijk massief in de ruimte. In de architectuur hebben wanden dezelfde functie als de mal van het glazen object, namelijk het omhullen en afscheiden van ruimtes in de grotere, natuurlijke ruimte.

Door die ene bijzondere eigenschap van glas, de transparantie, ontstaat de mogelijkheid om met dit materiaal architectonische ruimtes te creëren, ook in glas(giet)kunst. Een verschil tussen ruimtewerking in de architectuur en mijn glasobjecten is echter de ondoordringbaarheid van het materiaal. Creëer je als architect in je ontwerp met behulp van glazen wanden en gevels open ruimtes, in glasobjecten wordt er door de transparantie slechts ruimte gesuggereerd. Anders gezegd: glasobjecten creëren alleen ruimte in figuurlijke zin. Daarmee zijn ze een metafoor van de concrete, letterlijke ruimtebeleving waarin de architectuur voorziet.

1. Twee recente glassculpturen van Han de Kluijver: Zichtbaar maken en Het stoffelijk overschot van een idee. 2. Han de Kluijver maakt een model in zijn atelier. 3. Glasobjecten zoals ze uit de oven komen. 4. Afwerking van een glasobject.